

„ÎNDRĂZNEȘTE SĂ ÎNȚELEGI CĂ TE IUBESC!”

Reflecții asupra teologiei
„Sfântului *Filocaliei*”

Pr. prof. univ. dr.

Ioan C. Teșu

Pr. lect. univ dr.

Cristian-Alexandru Barnea

editura
doxologia



Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea

„ÎNDRĂZNEȘTE SĂ ÎNȚELEGI CĂ TE IUBESC!”
Reflecții asupra teologiei „Sfântului *Filocaliei*”

Colecția „Dumitru Stăniloae”, seria *Universitas*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEȘU, IOAN C.

„Îndrăznește să înțelegi că te iubesc!” : reflecții asupra teologiei ”Sfântului Filocaliei” / pr. prof. dr. Ioan C. Teșu, pr. lect. dr. Cristian-Alexandru Barnea.
- Iași : Doxologia, 2025

ISBN 978-630-301-260-5

I. Barnea, Cristian-Alexandru

2

Redactor: Cristina Muraru

Tehnoredactori: Protos. Flavian Sârbu, Valentin Grosu

Design copertă: Lucian Dragomir

Prepress: Protos. Flavian Sârbu

Referent lingvistic (limba engleză): Conf. univ. dr. Sorina Chiper

Ilustrație copertă: Părintele Profesor Dumitru Stăniloae. Fotografie din arhiva familiei, Dumitru Horia Ionescu.

Editura Doxologia, str. Cuza-Vodă, Nr. 51, cod poștal 700038, Iași

Tel.: +40 374 704 804

 Editura Doxologia

Comenzi:

<http://edituradoxologia.ro>

Email: comenzi@edituradoxologia.ro

Tel.: +40 724 550 463

© DOXOLOGIA, 2025

ISBN: 978-630-301-260-5

Pr. prof. univ. dr. Ioan C. Teșu
Pr. lect. univ. dr. Cristian-Alexandru Barnea

„ÎNDRĂZNEȘTE SĂ ÎNȚELEGI CĂ TE IUBESC!”

Reflecții asupra teologiei „Sfântului *Filocaliei*”

DOXOLOGIA
IAȘI, 2025

Cuprins

<i>Prefață</i>	7
Teologia ortodoxă – știința mântuirii	11
Evangelhia iubirii – chemarea lui Dumnezeu la veșnicie	47
Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae – aghiograf al monahismului ortodox	97
<i>Filocalie</i> și rugăciune	121
Părintele Profesor Dumitru Stăniloae – omul rugăciunii și al trăirii filocalice	145
Pregătirea pentru preoție – școală a virtuților – în scrierile Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae	173
Preotul cu „suflet dogoritor de credință”. Note de portret filocalic în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae	197
„De pe dealurile bucuriilor, în văile necazurilor...”. Răbdarea încercărilor cu nădejde	217
Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, în conștiința unor contemporani	239
Compasiunea ca „purtare a Crucii”. Înțelesuri filocalice despre taina aproapelui în gândirea Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae	253

Prefață

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae sau „Părintele Dumitru Teologul”, cum se învățase teologia academică românească a-l numi, este considerat a fi cel mai important teolog ortodox român al secolului al XX-lea. Olivier Clément, care i-a cunoscut și apreciat în mod deosebit opera, considera că este, în fapt, cel mai important teolog al întregii Ortodoxii din veacul trecut.

Opera sa vastă și valoroasă se remarcă prin unele note fundamentale. Debutând cu unele reflecții privind spiritualitatea poporului român și cu studii de istorie bisericească universală și românească, opera sa a cuprins și îmbogățit aproape fiecare disciplină teologică. Un capitol esențial l-a constituit traducerea operelor Sfinților Părinți normativi pentru teologia răsăriteană (Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie de Nyssa). Între toate aceste traduceri, strălucește *Filocalia*, comoara prin excelență de scrieri ascetico-mistice, care arată „cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși”. Publicării acesteia în vremuri de prigoană atee și de ideologie materialistă, teologul român i-a consacrat cea mai mare parte a vieții sale și efortul cel mai susținut. Și, pe bună dreptate, prin traducerea acesteia, Părintele Stăniloae, „Sfântul cărților” sau „Sfântul *Filocaliei*”, „a adus cerul Ortodoxiei pe pământul românesc”, așa cum aprecia Părintele Serafim Popescu, trecut și el în rândul sfinților

români contemporani. Fiecare volum de traduceri, atât din *Filocalie*, cât și din operele Sfinților Părinți, a fost îmbogățit cu introduceri, analize și note de o profunzime remarcabilă și apreciate de teologii ortodocși de pretutindeni.

Alături de traducerea operelor patristice fundamentale, pe care și-a fundamentat teologia sa experimentală, *Manualul de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, în trei volume, (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978), cel de *Spiritualitate Ortodoxă: Ascetică și Mistică*, (Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1991), dar și lucrări de interpretare mistagogică așa cum este *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă* (Editura Mitropoliei Olteniei, 1986) sunt doar câteva dintre lucrările sale reprezentative, cu care a îmbogățit teologia și evlavia creștină.

În toate monografiile și studiile publicate de teologul român se poate identifica, alături de vastitatea cunoștințelor sale teologice și de profunzimea aprofundării, dimensiunea lor practică sau profund experimentală. Precum mărturisirea fiica sa, doamna Lidia Stăniloae, și toți cei care i-au cunoscut viața îmbunătățită moral, sfinții ale căror opere le traducea erau prezente nelipsite în discuțiile din familie și din cercul de ucenici însetați de înălțimile teologiei ortodoxe, contemporani cu ei.

În același timp, teologia sa este o teologie vie și dinamică, deschisă lumii actuale și societății contemporane, oferind răspunsuri de o valoare și adâncime inegalabile și capabile, în măsura în care vor fi asimilate, să aducă lumină intelectuală și spirituală. Creator de teologie prin aprofundarea Tradiției autentice a Bisericii, Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae recuperează experiența duhovnicească

a Sfinților Părinți din captivitatea formalismului și a gândirii scolastice, descoperind frumusețea mereu nouă a lucrării lui Dumnezeu în viața oamenilor și în întreaga creație. Fascinat permanent de faptul că „Hristos este aproape”, Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae convinge și convertește, uimește și revelează din taina negrăită a cunoașterii lui Dumnezeu. Gândurile sale inspiră preoții, profesorii de teologie, orientează și dau sens, odihnesc inimile tuturor celor care Îl caută cu tot sufletul, prilejuind, din efemeritatea și frământările vieții pământești, vederea noilor zori ai Împărăției lui Dumnezeu. Totodată, viața și opera sa deschid noi punți de dialog, chiar și cu cei nefamiliarizați cu teologia Bisericii Ortodoxe, dar care regăsesc în scrisul său suficiente motive pentru a-și înnoi viața.

În anul proclamării ca sfânt a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, în chip de prețuire și ca un smerit omagiu față de „teologul prin excelență”, modelul integral și sublim pentru orice teolog, preot și profesor, am adunat o parte din studiile pe care le-am publicat pe parcursul anilor, redându-le tiparului și oferindu-le cititorului, ca un prinos de cinstire. Aceste materiale caută să ne introducă în vasta concepție a Părintelui Dumitru Teologul, asupra temelor analizate. Intenția republicării lor, acum în acest volum, rezidă în speranța că vor deschide și capta interesul față de aceste teme asupra cărora a reflectat adânc, oferind răspunsuri de o înălțime și actualitate fără egal.

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae împodobește, adesea, gândurile și cuvintele sale cu frumoasele cuvinte: „*Atât mi-a descoperit Dumnezeu, mie!*”, însă lectura cu smerenie și în duh de rugăciune a scrierilor pe care le-a dăruit teologiei ortodoxe ne arată că Milostivul Dumnezeu,

Cel căruia i-a slujit prin viață și operă și în a Căruia comuniune de iubire se află, i-a descoperit plinătate de taine, spre luminarea și înțelepțirea noastră și spre mântuirea lumii.

Și tot el spunea că s-ar bucura să constate că scrierile sale au inspirat preocupările teologice ulterioare, constituind puncte de plecare pentru noi dezvoltări. Chiar dacă nu duce mai departe comorile sale de gândire, prezentul volum caută, smerit și imperfect, să evidențieze valoarea inegalabilă a metodei sale de teologhisire și să o propună ca răspuns la criza existențială contemporană și la frământările ontologice actuale.

Autorii